

Negatief affect en achter- docht in het dagelijks leven

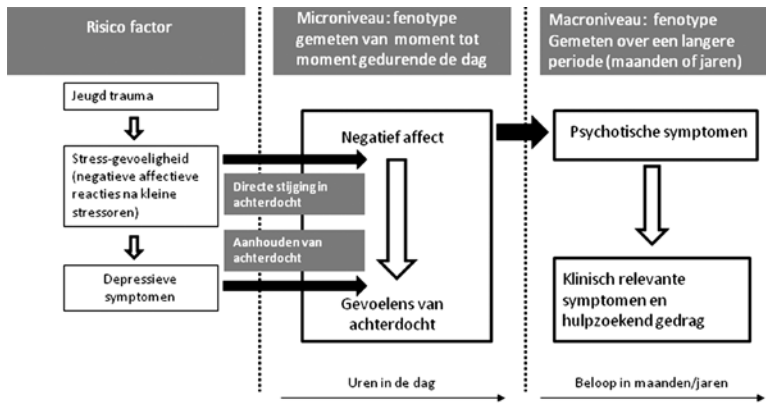
Waarom dit onderzoek? Uit cross-sectionele studies blijkt dat psychotische symptomen en stemmingssymptomen vaak tegelijkertijd optreden, zowel op klinisch als op subklinisch niveau. Mogelijk spelen subtiele mechanismen op het niveau van frequente dagelijkse ervaringen hierbij een rol.

Onderzoeksvragen Wat is de invloed van een toename van negatief affect op het ontstaan en beloop van achterdocht? Spelen nare ervaringen in de jeugd, stressgevoeligheid en/of depressieve klachten hierbij een rol? Voorspelt achterdocht volgend op een toename van negatief affect het ontstaan van toekomstige psychotische symptomen?

Hoe werd dit onderzocht? Een groep vrouwen ($n = 515$) nam deel aan een *experience sampling* studie waarin affect en achterdocht in het dagelijks leven gemeten werden. Deelnemers hielden gedurende 5 dagen op 10 aselechte meetmomenten per dag negatief affect (NA) en achterdocht in een dagboek bij. NA werd gemeten door zelfbeoordelingen op de items 'onzeker', 'eenzaam', 'angstig', 'sombor' en 'schuldig'. Achterdocht werd gemeten met één item. Tevens werden de verkorte 'Jeugd Trauma Vragenlijst' (JTV) en de 'Symptom Checklist-90 Revised' (SCL-90-R) afgenomen. Stressgevoeligheid werd ook met de dagboekmethode gemeten door te kijken naar het effect van dagelijkse stressoren op NA. Toekomstige psychotische symptomen werden gedurende een follow-upperiode van ongeveer 1,5 jaar gemeten met zowel de 'Community Assessment of Psychic Experiences' (CAPE) als de SCL-90-R.

Belangrijkste resultaten Een toename van NA op het ene meetmoment leidde tot een significante toename van achterdocht op het volgende meetmoment (met gemiddeld 90 minuten verschil tussen de metingen). Deze toename van achterdocht hield 180 minuten aan. Zowel stressgevoeligheid als depressieve klachten hadden invloed op het effect van NA op achterdocht. Stressgevoeligheid beïnvloedde de hoogte van de toename van achterdocht die plaatsvond op hetzelfde moment als de stijging van NA, terwijl depressieve klachten verband hielden met het aanhouden van achterdocht over de tijd. Achterdocht ontstaan na een toename in NA voorspelde de ontwikkeling van toekomstige psychotische symptomen.

FIGUUR 1 Schematische weergave die toont hoe en waarom risicofactoren voor psychose via moment-tot-momentdynamieken (microniveau) invloed kunnen hebben op het latere beloop van psychotische symptomen (macroniveau). Op microniveau (van uur tot uur) hebben risicofactoren effect op de dynamiek tussen negatief affect en achterdocht door beïnvloeding van zowel de hoogte van de toename van achterdocht als het aanhouden van achterdocht. Deze subtiële dynamiek tussen negatief affect en achterdocht, met een steeds terugkerende impact op gevoelens van achterdocht in het dagelijks leven, staat in verband met het toekomstig beloop van psychotische symptomen, gemeten over maanden of jaren. Deze psychotische symptomen kunnen uiteindelijk leiden tot een klinische psychose en hulpzoekend gedrag, vooral wanneer er sprake is van aanhoudende symptomen.

LITERATUUR

Kramer I, Simons CJP, Wigman JTW, Collip D, Jacobs N, Derom C, Thiery E, van Os J, Myin-Germeyns I, Wichers M. Time-lagged moment-to-moment interplay between negative affect and paranoia: new insights in the affective pathway to psychosis. *Schizophr Bull* 2013; 39: doi: 10.1093/schbul/sbs194.

AUTEUR

INGRID KRAMER
E-mail: ima.kramer@ggze.nl

Consequenties voor de praktijk Onderzoek naar momentgebonden ervaringen kan tot nieuwe inzichten leiden die het gelijktijdig optreden van stemmingsveranderingen en psychose zouden kunnen verklaren. Kennis van deze onderliggende mechanismen is relevant voor de praktijk omdat dit handvatten voor preventie van psychose biedt. Hierbij kan men denken aan verbetering van strategieën voor emotieregulatie.